

Резюме

Спиваков И. И. Относительно административно-правового статуса участников выборов.

Статья посвящена исследованию избирательных отношений в Украине, определяется правовой статус субъектов избирательных отношений, осуществляется классификация участников избирательных правоотношений в зависимости от меры участия в выборах, обосновывается влияние и значение норм административного права на избирательные отношения.

Ключевые слова: правоотношения, избирательные отношения, электоральные отношения, субъекты избирательных отношений, административно-правовое регулирование, публичное управление.

Summary

Spivakov I. On electorate administrative and legal status.

The article is devoted to the study of electoral relations in Ukraine, defines legal status of subjects of electoral relations, classifies the participants in legal electoral relations according to the participation degree in elections, and proves the importance and influence of the norms of administrative law on electoral relations.

Key words: legal relations, election relations, electoral relations, subjects of electoral relations, administrative and legal regulation, public administration.

УДК 346.544.6

Т. М. ЧЕРЕДНІКОВА

Тетяна Миколаївна Череднікова, здобувач Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА НАФТУ ТА НАФТОПРОДУКТИ У ВІДНОСИНАХ ПОСТАВКИ

Нині питання ціноутворення на нафту та нафтопродукти є досить важливим як у теоретичній, так і практичній площинах. Особливо значення набуває питання повноти та відповідності сучасним ринковим умовам існуючого в Україні порядку формування цін на нафту вітчизняного видобутку. Наявна практика правозастосування свідчить про окремі недоліки нормативно встановленої процедури визначення ціни продажу нафти вітчизняного видобутку на засадах аукціону. Саме вказаними та іншими обставинами зумовлюється актуальність виконання представленого дослідження.

В цілому, окремі аспекти правового регулювання цін та ціноутворення, у тому числі на нафту та нафтопродукти, знайшли відображення в наукових працях Г. Д. Джумагельдієвої, Ю. М. Нестерчука, В. В. Сергієнко та ін. Поряд із цим невирішеними та такими, що потребують поглибленого висвітлення, залишаються питання конкретизації правових норм, які визначають порядок ціноутворення на нафту та нафтопродукти як об'єкти господарського обігу.

У зв'язку з цим **метою дослідження** є підготовка пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства України, що визначає засади ціноутворення на нафту та нафтопродукти у відносинах поставки.

Згідно з Законом України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 р. *ціною* визнається виражений у грошовій формі еквівалент одиниці товару (п. 15 ч. 1 ст. 1)¹. Більш деталізована редакція визначення поняття «ціна» наводиться у тексті Господарського кодексу України (далі – ГК України). Зокрема, ціна є вираженням у грошовій формі еквівалентом одиниці товару (продукції, робіт, послуг, матеріально-технічних ресурсів, майнових та немайнових прав), що підлягає продажу (реалізації), який повинен застосовуватися як тариф, розмір плати, ставки або збору, крім ставок і зборів, що використовуються в системі оподаткування (ч. 1 ст. 189)².

Слід зауважити, що держава здійснює контроль і нагляд за господарською діяльністю суб'єктів господарювання, зокрема, у такій сфері як ціни і ціноутворення щодо питань додержання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію і послуги. Саме так звучить абз. 4 ч. 3 ст. 19 ГК України. Як вбачається, в цьому проявляється особливість реалізації державою цінової політики як складової економічної політики.

Як зазначається у ГК України, суб'єкти господарювання використовують у своїй діяльності *вільні та державні регульовані ціни* (ч. 3 ст. 189). Вільні ціни визначаються на всі види продукції (робіт, послуг), за винятком тих, на які встановлено державні регульовані ціни (ч. 1 ст. 190 ГК України).

На сьогодні державні регульовані ціни не встановлюються на нафту та нафтопродукти. Втім слід відразу обмовитися, що нафта українського походження відчувається на аукціонних засадах, згідно з порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів, який передбачає особливості формування стартової ціни лоту.

Беручи до уваги стратегічне значення енергоресурсів, ціна на які постійно піддається коливанню в залежності від низки економічних факторів, держава постійно докладає зусиль до створення належних умов для забезпечення нафтопродуктами суб'єктів різних галузей національного господарства. Особливо вразливою є сфера сільського господарства і, як свідчать приклади з практики правотворення, держава неодноразово втручалась у питання ціноутворення на нафтопродукти, призначені для задоволення потреб вітчизняних сільгосптоваровиробників.

Так, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення організованого збирання урожаю ранніх зернових культур у 1997 році» від 07.06.1997 р. на Міністерство сільськогосподарства і продовольства України, Міністерство економіки України було покладено обов'язок вжити заходів щодо недопущення перевищення рівня оптово-відпускних цін у разі закупівлі пально-мастильних матеріалів проти середнього рівня, який склався на внутрішньому ринку на час поставки їх сільськогосподарським товаровиробникам (п. 5)³.

У Розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про додаткові заходи щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами для проведення збиральних робіт у 2008 році» від 05.07.2008 р. з метою стабілізації цін на ринку пально-мастильних матеріалів було покладено на Мінекономіки обов'язок разом з Мінпаливенерго та Мінагрополітики визначити ціни на дизельне паливо та бензин, що постачаються дочірньою компанією «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України», з урахуванням собівартості виробництва, зберігання, транспортування і рівня загальної рентабельності для їх виробників і операторів не вище 10 відсотків (п. 3)⁴.

Додатковим прикладом державного регулювання цін на нафтопродукти виступають положення Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами для проведення весняно-польових робіт у 2010 році» від 23.12.2009 р. Згідно з цим Розпорядженням Раді міністрів Автономної Республіки Крим та обласним держадміністраціям було доручено визначити протягом п'яти днів операторів-постачальників для постачання та реалізації нафтопродуктів сільгосптоваровиробникам за цінами, які встановлені з урахуванням відпускних цін виробника, вартості транспортування і зберігання та рівня рентабельності не більш як 5 відсотків. Додатково у цьому Розпорядженні дочірній компанії «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України» було доручено забезпечити відпуск дизельного палива та бензину за ціною з урахуванням податку на додану вартість відповідно не вище 4900 гривень за тонну та 5500 гривень за тонну⁵.

З метою забезпечення сільськогосподарських товаровиробників дизельним паливом за прийнятними для них цінами непоодинокими були випадки укладення угод між Урядом України та вітчизняними нафтопереробними компаніями щодо фіксації цін на нафтопродукти на період весняно-польових робіт та збирання врожаю. Зокрема, слід згадати Угоду про узгодження дій між сільськогосподарськими товаровиробниками та вітчизняними нафтопереробними компаніями щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами, яку було укладено у 2004 році. У п. 2 наголошувалось на тому, що компанії забезпечать встановлення цін на дизельне паливо для потреб сільськогосподарських товаровиробників на період березень – травень 2004 року на рівні, який не буде перевищувати 1700 гривень за тонну на умовах франко-резервуар НІЗ (з урахуванням офіційного співвідношення гривні до долара США та рівня світових цін на нафту за станом до 1 червня 2004 року)⁶. Вказана норма скоріше є яскравим прикладом практичного втілення приписів ст. ГК України щодо виконання організаційно-господарських зобов'язань.

Правове регулювання цін та ціноутворення щодо нафти та нафтопродуктів характеризується також тим, що за часів квотування та ліцензування експорту вуглеводнів українського походження використовувались індикативні ціни. У зв'язку з цим доречно згадати Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення кон'юнктурно-цінової політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності» від 10.02.1996 р., який на сьогодні втратив чинність. Вказаним Указом було затверджено Положення про індикативні ціни у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Втім на сьогодні індикативні ціни, зокрема на нафту та продукти її переробки у сфері зовнішньоекономічних відносин, не встановлюються через відсутність відповідної нормативно-правової бази.

Отже, можна дійти висновку про те, що на даний час ціна на нафту та нафтопродукти не підлягає прямому державному регулюванню. Держава навіть відсторонилася від регулюючого впливу на рівень ціни на нафтопродукти, які постачаються для потреб сільськогосподарських товаровиробників. Адже останнім часом відсутні відповідні акти Кабінету Міністрів України з питань матеріально-технічного забезпечення проведення весняно-польових робіт. Вказане додатково нагтовхує на думку про те, держава останніми роками надає перевагу вільному ціноутворенню на нафту та нафтопродукти.

Звісно, нові умови господарювання та мінливість економічних факторів, що впливають на складові елементи ціни на будь-який товар, у тому числі на нафту та нафтопродукти, зумовлюють відступлення держави від прямого державного впливу на ціни до використання інших механізмів регулювання, напрацьованих у межах світової економіки.

Уявлення про абсолютну свободу дій суб'єктів господарювання у питанні встановлення вільних цін є дещо хибним. Адже слід погодитися з твердженням Г. Д. Джумагельдієвої про те, що встановлення вільних цін також припускає певний ступінь державного впливу⁷. Зокрема, Закон України «Про ціни і ціноутворення» встановлює положення про те, що під час проведення експортних (імпортних) операцій у розрахунках з іноземними суб'єктами господарювання застосовуються контрактні (зовнішньоторговельні) ціни, що формуються відповідно до цін і умов світового ринку (ч. 1 ст. 14).

У цивільному законодавстві України використовується поняття «звичайна ціна», який використовується у тих випадках, коли ціна в договорі не встановлена і не може бути визначена виходячи з його умов. У такому разі ціна визначається виходячи із звичайних цін, що склалися на аналогічні товари, роботи або послуги на момент укладення договору (ч. 4 ст. 632 Цивільного кодексу України). У ГК України згадується про вільні (ринкові) ціни (ч. 8 ст. 279). Таким чином, вільні ціни, які встановлюються суб'єктами господарювання у межах договору на відповідний товар, зокрема нафту чи нафтопродукти, мають враховувати рівень ринкових цін.

Адже податкове законодавство України оперує саме поняттями «звичайна ціна» та «ринкова ціна» як ключовими у контексті визначення умов оподаткування господарських операцій. Так, звичайна ціна розуміється як ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено Податковим кодексом України. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін (абз. 1 підпункту 14.1.70 п. 14.1 ст. 14).

У свою чергу, «ринкова ціна» в Податковому кодексі України визначається як ціна, за якою товари (роботи, послуги) передаються іншому власнику за умови, що продавець бажає передати такі товари (роботи, послуги), а покупець бажає їх отримати на добровільній основі, обидві сторони є взаємно незалежними юридично та фактично, володіють достатньою інформацією про такі товари (роботи, послуги), а також ціни, які склалися на ринку ідентичних (а за їх відсутності – однорідних) товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних (комерційних) умовах (підпункт 14.1.219 п. 14.1 ст. 14).

На необхідності дотримання звичайних цін, відповідно і ринкових, у договірних відносинах виходить і судової практика. Зокрема, на цьому наголошується в Постанові Господарського суду Львівської області від 20.03.2008 р. у справі № 28/34 А за позовом дочірнього підприємства «Нафтопереробний завод №1» ВАТ «Нафтопереробний комплекс – Галичина» до Державної податкової інспекції у Дрогобицькому районі Львівської області⁸.

У науковій літературі наголошується, що важливого значення набуває питання виявлення критеріїв визначення ринкової ціни. В якості одного з таких критеріїв пропонується визнати ціну на товар, що сформувався в результаті біржових торгів⁹.

До речі, відносини, пов'язані з організацією відчуження нафти українського походження, отримали відповідне врегулювання на рівні Постанови Кабінету Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу» від 16.10.2014 р., якою затверджено однойменний Порядок (далі – Порядок організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти).

Як зазначено в Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти, рівень стартової ціни (без урахування податку на додану вартість та витрат на транспортування, постачання і зберігання) на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату визначається аукціонним комітетом на підставі митної вартості нафти сорту «Юралс» за даними Державної фіскальної служби України за 15 днів, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону. Для розрахунку стартової ціни на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату враховуються обсяги нафти, що надійшли на митну територію України в кількості не менш як 50 000 тонн.

У разі ненадходження у зазначений період на митну територію України нафти сорту «Юралс» трубопровідним транспортом та надходження нафти сорту «Айзері» або інших сортів легких нафт Каспійського регіону стартова ціна на аукціонах для нафти сирової визначається на підставі даних Державної фіскальної служби України.

У разі ненадходження у зазначений період на митну територію України нафти сортів «Юралс», «Айзері» або інших сортів легких нафт Каспійського регіону стартова ціна на аукціонах для нафти сирової визначається за даними видання «Crude Oil Marketwire» агентства «Platts» щодо середнього значення ціни фактичних угод із продажу нафти сорту «Юралс» (котирування UralsMediterranean та UralsRotterdam) за 15 днів, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону. Висновок щодо середнього значення ціни фактичних угод з продажу нафти сорту «Юралс» Міненерговугілля подає аукціонному комітетові згідно з даними видання «Crude Oil Marketwire» агентства «Platts».

Продаж нафти сирової та газового конденсату на аукціонах за ціною, нижчою стартової ціни, не допускається.

Аукціонний комітет затверджує стартову ціну на аукціонах з продажу нафти сирової та газового конденсату на основі вищенаведених даних та додає податок на додану вартість (п. 19 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти).

Отже, як можна побачити на нормативному рівні досить детально визначено процедуру визначення стартової ціни нафти вітчизняного видобутку, яка є об'єктом біржової торгівлі.

Водночас слід звернути увагу на певні недоліки, які містяться у положеннях Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти.

Насамперед, передбачена залежність стартової ціни нафти вітчизняного видобутку на аукціоні від митної вартості імпортової нафти, що надійшла на митну територію України, у більшості випадків негативно позначається на початковій ціні продажу. У науковій літературі з цього приводу наводяться наступні аргументи: великі суб'єкти господарювання – покупці нафти досить часто відтягують дату проведення аукціонів до моменту зниження цін на світовому ринку або ж, за наявності можливостей, впливають на ціну нафти українського походження за допомогою імпорту дешевої сировини¹⁰. У такому разі митна вартість дешевої імпортової нафти буде визнана стартовою ціною продажу нафти вітчизняного видобутку.

Аналогічні застереження висловлювалися у електронних засобах масової інформації. Зокрема, для того, щоб встановити «потрібну вартість» нафти вітчизняного видобутку, нафтопереробним заводам необхідно буде домовитися про завезення на вигідних цінових умовах партії імпортової сировини. Крім того, на думку фахівців, заплутує процедуру ціноутворення і наявний у Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти розширений перелік сортів нафти, які можуть бути використані для визначення

вартості української сировини. Раніше для цих цілей бралися марки Urals і Azeri Light, а тепер використовують котирування «інших сортів легких нафт Каспійського регіону»¹¹.

Певний дисонанс виникає і з приводу того, що стартова аукціонна ціна на нафту вітчизняного видобутку може визначатися на підставі даних Державної фіскальної служби України, якщо у встановлений період на митну територію України не надійшло партії нафти сорту «Юралс», але мав місце факт надходження нафти сорту «Айзері» або інших сортів легких нафт Каспійського регіону. І лише у разі відсутності імпорту на територію України нафти сортів «Юралс», «Айзері» або інших сортів легких нафт Каспійського регіону стартова ціна на аукціонах для нафти сирової визначається за даними видання «Crude Oil Marketwire» агентства «Platts».

Хоча, як свідчить практика ціноутворення на нафту та нафтопродукти, дані агентства «Platts» є пріоритетними та їх використовують у своїй діяльності як суб'єкти господарювання різних країн світу, так і органи державної влади (органи митного контролю, податкові органи та ін.).

Зокрема, компанія «Platts» є провідним світовим постачальником інформації про енергоносії, продукцію нафтохімії, металургії і сільського господарства, одним із провідних джерел еталонних оцінок по ринках згаданих товарів. Інформаційно-аналітичні продукти, які «Platts» випускає з 1909 року, допомагають клієнтам у прийнятті максимально виважених рішень, що стосуються торгових та інших ділових операцій, сприяють прозорій та ефективній роботі ринків¹².

Важливо відзначити, що не менш вагомими є аналітичні дані, які готують фахівці компанії «Argus Media».

Argus Media – провідне незалежне міжнародне цінове агентство, засноване в 1970 р. «Argus Media» публікує котирування, індекси та іншу цінову інформацію, статистичні дані, аналітичні матеріали та новини, надає консалтингові послуги. Агентство висвітлює світові товарно-сировинні ринки: нафти, нафтопродуктів, природного газу, електроенергії, вугілля, металів, квот на викиди, біопалива, продуктів нафтохімії, мінеральних добрив та транспортування цих товарів. Міжнародний штат агентства перевищує 700 осіб¹³.

При цьому діяльність вказаних агентств, а також двох інших, а саме ICIS та OPIS, відповідає розробленому Міжнародною організацією комісій з цінних паперів (IOSCO) документу під назвою «Принципи для агентств, що повідомляють ціни на нафту» (IOSCO Oil PRA Principles). Зокрема, про це було зазначено в щорічному звіті, опублікованому 17.09.2015 р. IOSCO спільно з Міжнародним енергетичним агентством (IEA), Міжнародним енергетичним форумом (IEF) і організацією країн-експортерів нафти (ОПЕК).

У цьому звіті IOSCO дійшла висновку, що агентства слідують «Принципам», і в подальшій публікації регулярних оглядів немає необхідності. При цьому IOSCO разом з іншими організаціями продовжить моніторинг дотримання «Принципів»¹⁴.

У зв'язку з цим в окремих зарубіжних країнах інформація про ринкові ціни на нафту, газовий конденсат та нафтопродукти, яка готується аналітичними агентствами «Platts» та «Argus Media», визнається офіційним джерелом даних про ціни на вказані групи товарів. Зокрема, заслуговує уваги досвід Республіки Казахстан, де Постановою Уряду від 21.12.2011 р. № 1568 затверджено Перелік офіційно визнаних джерел інформації про ринкові ціни на сиру нафту і (або) газовий конденсат і нафтопродукти. Серед таких джерел інформації згадуються видання «Platts» та «Argus Media», які висвітлюють цінові дані на ринках нафти, газового конденсату та нафтопродуктів за відповідними регіонами (групами країн). Всього в документі виділено 6 позицій, які є офіційно визнаним джерелом інформації, а саме: Crude Oil Market Wire Basic Service («Platts»), European Market Scan Basic Service Asia-Pacific/ Arab GulfMarketScan («Platts»), Аргус ринок нафти Росії, Аргус експорт нафти, Аргус експорт нафтопродуктів, Аргус ринок Каспію¹⁵.

Представляється, що подібний підхід слід було б використати і у вітчизняному законодавстві, яке встановлює порядок визначення аукціонної ціни нафти українського походження. Адже слід вказати на те, що п. 19 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти, який передбачає порядок визначення стартової ціни на аукціонах для нафти вітчизняного видобутку, суперечить ст. 2 Закону України «Про товарну біржу», яка серед принципів діяльності біржі виділяє принцип застосування вільних (ринкових) цін.

Втім нормативно встановлений порядок визначення ціни на аукціонах для нафти вітчизняного видобутку виключає можливість використання об'єктивної інформації про ринкові ціни, що сприяє мінімізації надходжень до державного бюджету України.

Отже, вважаємо за доцільне викласти п. 19 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти в наступній редакції:

«Стартова ціна на аукціонах для нафти сирової та газового конденсату визначається за даними видань «Crude Oil Marketwire» агентства «Platts», «Argus Crude» агентства «Argus Media» щодо середнього значення ціни фактичних угод з продажу нафти сорту «Юралс» (котирування UralsMediterranean та UralsRotterdam) за 3 дні, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону. Висновок щодо середнього значення ціни фактичних угод з продажу нафти сорту «Юралс» Міненерговугілля подає аукціонному комітетові згідно з даними видань «Crude Oil Marketwire» агентства «Platts», «Argus Crude» агентства «Argus Media».

Продаж нафти сирової та газового конденсату на аукціонах за ціною, нижчою стартової ціни, не допускається.

Аукціонний комітет затверджує стартову ціну на аукціонах з продажу нафти сирової та газового конденсату на основі вищенаведених даних та додає податок на додану вартість.»

Викладені в даному науковому дослідженні ідеї можуть бути розвинені у напрямі вдосконалення державної цінової політики, спрямованої на формування ринкових цін на нафту та нафтопродукти.

¹ Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 року № 5007-VI // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 19–20. – Ст. 190.

² Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.

³ Про невідкладні заходи щодо забезпечення організованого збирання урожаю ранніх зернових культур у 1997 році: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 червня 1997 р. № 539 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/539-97-%D0%BF>

⁴ Про додаткові заходи щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами для проведення збиральних робіт у 2008 році: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 липня 2008 р. № 909-р // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/909-2008-%D1%80>

⁵ Про заходи щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами для проведення весняно-польових робіт у 2010 році: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2009 р. № 1590-р // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1590-2009-%D1%80>

⁶ Угода про узгодження дій між сільськогосподарськими товаровиробниками та вітчизняними нафтопереробними компаніями щодо забезпечення сільгосптоваровиробників нафтопродуктами від 3 лютого 2004 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-04>

⁷ Джумагельдієва Г. Д. Правове регулювання цін і ціноутворення: автореф. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Г. Д. Джумагельдієва; НАН України, Ін-т економіко-правових дослідж. – Донецьк, 2004. – 20 с. – С. 9.

⁸ Постанова Господарського суду Львівської області від 20.03.2008 р. у справі № 28/34 А за позовом дочірнього підприємства «Нафтопереробний завод №1» ВАТ «Нафтопереробний комплекс – Галичина» до Державної податкової інспекції у Дрогобицькому районі Львівської області про визнання нечинним податкового повідомлення-рішення // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1508401>

⁹ Нестерчук Ю. Н. Правовые проблемы контроля в сфере ценообразования на нефтепродукты / Ю. Н. Нестерчук, П. А. Ломакина // Законодательство и экономика. – 2011. – № 11. – С. 20–26.

¹⁰ Сапронов Ю. А. Аналіз ринку нафти в Україні / Ю. А. Сапронов, Д. М. Костенко // Проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 56–67.

¹¹ Ліпошко О. Уряд вирішив продавати українську нафту для НПЗ зі знижкою 15 % / О. Ліпошко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://v2.vestnik.in.ua/2014/05/21/uryad-virshiv-prodavati-ukrayinsku-naftu-dlya-npz-z-znizhkoyu-15/>

¹² O Platts // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.platts.ru/about>

¹³ О компании «Argus Media» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.argus.ru/About-Argus/>

¹⁴ IOSCO, IEA, IEF и ОПЕС удовлетворены «нефтяными» агентствами // <http://www.mfc-moscow.com/index.php?id=126>

¹⁵ Об утверждении перечня официально признанных источников информации о рыночных ценах на сырую нефть и (или) газовый конденсат и нефтепродукты: Постановление Правительства Республики Казахстан от 21 декабря 2011 года № 1568 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=51826

Резюме

Череднікова Т. М. Державне регулювання ціноутворення на нафту та нафтопродукти у відносинах поставки.

У статті розглянуто питання ціноутворення на нафту та нафтопродукти у відносинах поставки. Відзначено, що особливого значення набуває питання повноти та відповідності сучасним ринковим умовам існуючого в Україні порядку формування цін на нафту вітчизняного видобутку. Наголошується, що наявна практика правозастосування свідчить про окремі недоліки нормативно встановленої процедури визначення ціни продажу нафти вітчизняного видобутку на засадах аукціону. У зв'язку з цим у роботі сформульовано низку пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинного законодавства України, що визначає засади ціноутворення на нафту та нафтопродукти у відносинах поставки.

Ключові слова: державне регулювання, ціноутворення, поставка, нафта, нафтопродукти.

Резюме

Череднікова Т. Н. Государственное регулирование ценообразования на нефть и нефтепродукты в отношениях поставки.

В статье рассмотрены вопросы ценообразования на нефть и нефтепродукты в отношениях поставки. Отмечено, что особое значение приобретает вопрос полноты и соответствия современным рыночным условиям существующего в Украине порядка формирования цен на нефть отечественной добычи. Отмечается, что существующая практика правоприменения свидетельствует об отдельных недостатках нормативно установленной процедуры определения цены продажи нефти отечественной добычи на основе аукциона. В связи с этим в работе сформулирован ряд предложений, направленных на совершенствование действующего законодательства Украины, определяющего основы ценообразования на нефть и нефтепродукты в отношениях поставки.

Ключевые слова: государственное регулирование, ценообразование, поставка, нефть, нефтепродукты.

Summary

Cherednikova T. State regulation of pricing on crude oil and oil products in the supply relationships.

The article considers the issues of pricing for crude oil and oil products in the supply relationships. It is noted that of particular importance is the issue of completeness and compliance with the current market conditions existing in Ukraine the procedure for the formation of crude oil prices domestic output. It is noted that current law enforcement practices indicates certain shortcomings in the regulatory set of procedures for determining the sales price of crude oil of domestic production on the principles of the auction. In this regard, the paper formulates a number of proposals aimed at improving the current legislation of Ukraine, determines the principles of pricing for crude oil and oil products in the supply relationships.

Key words: state regulation, pricing, supply, crude oil, oil products.

К. І. БРИЛЬ

Костянтин Іванович Бриль, кандидат юридичних наук, докторант Міжрегіональної Академії управління персоналом

ПОНЯТТЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Актуальність дослідження проглядається в контексті недостатнього висвітлення проблем децентралізації як об'єкта адміністративно-правового забезпечення, що й пояснює вибір теми дослідження. На основі аналізу теоретичних напрацювань варто вказати, що це складне комплексне явище, яке включає в себе політичну, адміністративну та економічну складові і, зазвичай, пов'язується зі створенням ефективної моделі управління на всіх рівнях. Враховуючи викладені твердження, слід вказати, що актуальність дослідження децентралізації як об'єкта адміністративно-правового забезпечення проявляється через необхідність правового регулювання, а також важливість питання розвитку території чи надання управлінських послуг, які мають делегуватись з центрального на місцевий та регіональний рівень.

Визначенню поняття децентралізації в рамках адміністративно-правової науки в Україні займалися такі вчені, як: В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, І. П. Бутко, В. М. Вакуленко, С. Д. Дубенко, Л. Т. Кривенко, Н. М. Мельтюхова, Н. М. Мироненко, Н. Р. Нижник, В. А. Скуратівський та інші. Кожен із них вніс свій вклад у вивчення проблеми, але їхні праці переважно розкривають загальну характеристику децентралізації в різних галузях права.

Основною метою статті є визначення поняття децентралізації як об'єкта адміністративно-правового забезпечення.

На думку В. П. Андрущенка, під дефініцією «децентралізація» варто розуміти певну модель створення умов демократизації організації в суспільстві, що передбачає передачу частини управлінських функцій, які мають входити до компетенції об'єднань громадян, які мешкають на цій території, а також органів та посадових осіб, і повинні обиратись виключно на місцях, для уникнення призначення вищими посадовими особами¹. З даної думки вченого можемо зробити висновок, що, по-перше, децентралізація передбачає модель управління, а, по-друге, функції управлінського спрямування обумовлюють передачу повноважень на місця, що матиме позитивний вплив на розвиток адміністративно-управлінського апарату державних установ та в цілому на розвиток суспільства й держави.

Науковцями різних галузей пропонуються схожі за суттю трактування «децентралізації». Так, Т. М. Безверхнюк вважає, що це – перерозподіл повноважень регіонам з метою результативного використання їх внутрішнього потенціалу, а також із врахуванням функцій та повноважень у процесі розмежування між різними рівнями управління². М. Л. Братковський розглядає це поняття як процес комплексного напрямку з важливою ланцюговою реакцією змін у державному організмі, зокрема завдяки перерозподілу повноважень та шаблях владної вертикалі³. Дане визначення не повною мірою розкриває процес, який має відбуватись при передачі повноважень між рівнями управління. С. В. Демиденко переконаний, що децентралізація являє собою принцип політики як світового, так і європейського рівня, що передбачає важливість запровадження управління багаторівневого спрямування для розвитку території⁴. Наведене трактування ґрунтується на впровадженні міжнародних принципів управління, але не розкриває питання про делегування повноважень у структурній ієрархії владних органів. Оскільки в запропонованих визначеннях присутня певна одноставність думок вчених, що підтверджено, зокрема, збігом поглядів Т. М. Безверхнюка та С. В. Демиденко, а також подібністю позиції М. О. Багмет та Т. М. Личко, то можемо говорити про відсутність дискусійних точок зору з цього приводу.

Згідно з науковими позиціями О. Ф. Кобилецької та О. В. Кукарцева, децентралізація прослідковується як інструмент, що має ефективну спрямованість, націлену на реорганізацію уряду у напрямі послаблення функцій центрального органу в керуванні процесами на місцях та із розширенням функцій цих організаційних утворень, які матимуть певну самостійність^{5,6}. Із наведеного трактування можна зробити висновок, що децентралізація полягає у створенні сприятливих умов для виконання функцій на регіональному рівні та передбачає процес зміцнення повноважень органів, які знаходяться нижче у вертикалі влади із одночасним звуженням прав і повноважень центру.

На думку П. Ю. Курмаєва, децентралізація являє собою певний процес перерозподілу та делегування повноважень на рівні регіональному з метою їх найбільш результативного використання та практичної оптимізації у вирішенні важливих питань на рівні адміністративно-територіальної одиниці⁷. Як вважає М. О. Лендсел, під цим поняттям потрібно трактувати вимогу для забезпечення критеріїв політичного значення, а саме: прозорість, відповідальність та результативна діяльність публічних інститутів⁸. Враховуючи дані твердження, можна сказати, що децентралізація є досить складним процесом і має проводитись із вико-